

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 12 december 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrott och fysisk bildning på idrottsforum.org

Betydelsen av idrott i skolan – idrott eller gymnastik, olika former av fysisk aktivitet – är allmänt känd och accepterad, på grundval av oräkneliga studier som visar på de positiva följderna av fysisk aktivitet för det allmänna välbefinnandet och för skolarbetet i allmänhet. Dessa insikter har dessvärre inte fått genomslag fullt ut i tilldelningen av resurser för idrottsämnet i skolan, ett problem som bland annat uppmärksammats av Europaparlamentet men också av nationella aktions- och opinions- och påtryckningsgrupper. Vi hoppas på bättring i detta hänseende, även om den nuvarande ekonomiska krisen knappast leder till ytterligare satsningar på den typen av långsiktiga investeringar i fysisk och psykisk hälsa. Under tiden har vi möjlighet att jobba vidare med ämnet som sådant. Idrott och hälsa, som det heter i Sverige, är ständigt under utveckling, dels genom nya eller omformulerade läroplaner, dels genom den ganska omfattande praktiska och forskning som bedrivs på området. Ett nytt bidrag till kunskapsutvecklingen i området är boken *Idrottsdidaktiska utmaningar*, en antologi sammanställd av Håkan Larsson och Jane Meckbach (Liber), som här recenserar av Charlotte Svendler Nielsen.

Viktig bok om idrottsläran

Charlotte Svendler Nielsen

Institut for Idræt, Københavns Universitet

Håkan Larsson & Jane Meckbach (red)
Idrottsdidaktiska utmaningar
304 sidor, hft.
Stockholm: Liber 2007
ISBN 978-91-47-08437-1

Idrætsdidaktikken lever i praksis og viden om undervisning og læring udvikles gennem de spørgsmål, der stilles i og til praksis. *Idrottsdidaktiska utmaningar* (Larsson & Meckbach, 2007) er en bog, som bidrager til udvikling af idrætsdidaktikken på flere planer. Bogen giver et grundigt indblik i det idrætsdidaktiske felt primært med eksempler fra svenske idrætsdidaktiske undersøgelser, og den kan være medvirkende til at synliggøre og manifestere idrætspædagogik og -didaktik som et forskningsområde i Norden.

Håkan Larsson og Jane Meckbach fra henholdsvis Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot tekniska, estetiska och praktiska kunskapstraditioner (UTEF), Stockholms Universitet, og Gymnastik och Idrottshögskolan (GIH) i Stockholm har redigeret bogen, som har karakter af antologi, idet den rummer en samling af 18 bidrag, der synliggør hvordan der bliver forsket i og arbejdet med idrætsdidaktik i Sverige. Alle forfattere er virksomme på GIH i Stockholm og bogen giver dermed et meget grundigt indblik i det idrætsdidaktiske felt som det lever og er blevet udviklet i Stockholm, men forfatterne refererer også til andre (primært) svenske kolleger. Som sådan bliver den en væsentlig grundbog til idrætsfaget i Sverige, men flere af dens kapitler vil være lige så relevante i idrætspædagogik på universitets- og seminarieuddannelser i de andre nordiske lande.

HÅKAN LARSSON OCH JANE MECKBACH (RED.)
IDROTTSDIDAKTISKA
★ **UTMANINGAR** ★

Bogens 18 kapitler kan opdeles i tre overordnede dele, der tilsammen belyser komplekse idrætsdidaktiske aspekter af det svenske skolefag "idrott och hälsa." Første del sætter fokus på at introducere idrætsdidaktik som fag og forskningsfelt, at placere idræt og sundhed i et samfundsmæssigt perspektiv og at belyse skolens bevægelsesuddannende funktion. I anden del præsenteres den svenske idrætslærers fire kundskabsområder: "Gymnastik, rörelse och dans, bollspel samt friluftsliv (med simning)." Med disse kapitler har det været redaktørernes mål "att sätta ord på de didaktiska överbåganden som fram tills helt nyligen setts som "tyst kunskap" (s.15-16). De danske idrætspædagoger Helle Rønholt og Birger Peitersen udgav i 1991 bogen *Idrætsdidaktik og pædagogisk praksis* som siden er udkommet i en ny udgave med titlen *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik* (2000) og i 2001 udkom i svensk oversættelse med syv kapitler af den svenske idrætsdidaktiker Claes Annerstedt. I den svenske udgave indgår der ikke, som i den danske, emnedidaktiske kapitler, så på den måde dækker Larsson & Meckbachs bog den mangel, der har været på beskrivelser af didaktiske refleksioner i forbindelse med kulturelle praksisformer i den svenske skole. Alle bogens emnedidaktiske kapitler giver bud på didaktiske modeller og ideer til didaktiske spørgsmål, man som underviser kan stille sig selv før, under og efter et forløb – og med bogen opfordres idrætslærerstabten til også at diskutere disse spørgsmål indbyrdes.

Larsson redegør med forskellige vinkler for, hvordan krop, bevægelse og sundhed kan forstås i skolevirkeligheden. I kapitel 3: "Skolans rörelseuppdrag" primært en historisk vinkel og i kapitel 18: "Kropp och rörelse – kunskap och lärande" primært med en kropsteoretisk vinkel, som tager afsæt i redegørelser for fagets videnskabssteoretiske grundlag. Kapitel 18 mener jeg er bogens vigtigste kapitel. Igennem læsning af de første 17 kapitler har jeg savnet dybere redegørelser for kropslighedsbegrebet. Men her får kroppen endelig plads! Det burde have været bogens første kapitel. Det tydeliggør nemlig, hvor vigtigt det er, at vi overvejer og forstår, hvad det er for kropsbegreb, der er implicite i undersøgelser og undervisning i det idrætspædagogiske felt. Rønholt (i Rønholt & Peitersen, 2008) har redegjort for tre overordnede tilgange til idrætsundervisning: En naturvidenskabelig/humanbiologisk, en antropologisk/fænomenologisk og en sociokulturel. Larsson & Meckbach (2007, s.10) anlægger med henvisning til pædagog og psykolog Ingrid Carlgren (1999) et sociokulturelt perspektiv på læring: "Lärande är, enligt ett sociokulturellt synsätt, inte bara ett kognitivt fenomen utan också ett sinnligt och socialt fenomen, där förmågan att kunna delta i en social praktik är av stor betydelse." Men i Larssons kapitel 18 ser jeg et ønske om at udvide bogens sociokulturelle udgangspunkt med et fænomenologisk perspektiv i bestræbelserne på at forstå menneskelige fænomener som læring og undervisning i et mere "integreret perspektiv" (Larsson, s. 283). Hvis kropsbegrebet tager afsæt i en fænomenologisk forståelse, vil og må det få betydning for både undervisning og idrætspædagogisk/didaktisk forskning på måder, som ikke bliver ret synlige i bogens andre kapitler. En tydeliggørelse af hvordan vi forstår kroppens og bevægelsens rolle er uundværlig, når vi beskæftiger os med læring i *idræt*, en kropslig og kulturel praksis. Det læreren giver værdi er ifølge Larsson forbundet til fagets forskellige videnskabssteoretiske grundlag, og deraf følger hvad og hvordan lærerne vælger at præsentere faget. Det lærerne præsenterer, og de måder de gør det på, er tæt forbundne til, hvad eleverne kommer til at opfatte som vigtigt at lære, og det får betydning for deres måder at erfare og forholde sig til faget og til kropslig aktivitet.

Larsson & Meckbach giver i kapitel 2 et indblik i svensk forskning på det idrætsdidaktiske område med en gennemgang af udvalgte forskningsprojekter og ph.d. afhandlinger, der fokuserer på idræt i skolen. I kapitlet giver de også en introduktion til begreberne didaktik og emnedidaktik, redegør for forskellige perspektiver på læring og giver eksempler på didaktiske modeller, som kan anvendes til at forstå de lærings syn, der træder frem i bogens forskellige kapitler. De gør rede for didaktikbegrebets betydninger historisk og i forskellige traditioner, og deres fokus på "didaktik i föreskrivande mening" og "didaktik i reflekterande mening" er en meget brugbar opdeling i forhold til at forstå, at didaktikbegrebet og deraf følgende praksis kan være spundet ind i en rational/positivistisk læringsforståelse og i en mere fænomenologisk/hermeneutisk læringsforståelse. Med sidstnævnte er eleven kommet i fokus, indhold og metoder vælges i forhold til, hvilke elever vi har med at gøre og ikke omvendt som i mere positivistisk dominerede traditioner.

Flere af de emnedidaktiske kapitler diskuterer, hvad idræt skal være i uddannelsessammenhænge – skal det ligne det, som foregår i foreningskulturer, eller skal det være tilrettelagt med fokus på kundskabsområder, hvortil forskellige idrætslige aktiviteter kan vælges som middel til at udvikle de fastsatte kundskaber? Den svenske bekendtgørelse for "idrott och hälsa" i skolen lægger vægt på det sidste, og forfatternes bidrag lægger sig derfor naturligt nok op ad dette lærings syn. Her vil jeg dog stille spørgsmålet, om det nødvendigvis skal være enten-eller, kunne det ikke være både-og? Idræt som både middel og som mål? Hvori består samfundstilknytningen, hvis ikke de idrætslige områders egen værdi og de kropskulturelle traditioner indgår?

Pædagogisk virksomhed er altid spundet ind i filosofiske spørgsmål af etisk karakter – hvad tillægger vi som idrætsundervisere værdi? Hvordan tydeliggør vi det overfor vores elever? Og hvordan kan didaktisk uddannelse bidrage til bevidstgørelse om vores normer, værdier, valg og praktiske handlinger? Det er ikke ofte, at etik tages op som et emne til overvejelse i idrætsundervisning. Et vigtigt bidrag i en idrætsfilosofisk og idrætsetisk debat er Karin Redelius spørgsmål om karaktergivning og vurdering af elever i forhold til elevernes ret til at blive bedømt på ligeværdigt grundlag (kap. 15). Selvom undervisning i "idrott och hälsa" iflg. bekendtgørelsen skulle værdsætte

andre kundskaber end specifikke færdigheder, ender det ofte med, at foreningsaktive elever får bedre karakterer end ikke-foreningsaktive elever, fordi de er bedre til enkelte færdigheder. Redelius problematiserer også det faktum, at boldspil ofte optager en meget stor del af faget, og at mange drenge er særligt dygtige til boldspil, og derfor får boldspilsdiskursen også betydning for, hvordan drenge og piger vurderes.

Det vi tillægger værdi spores også i vores ordvalg. Taler vi for eksempel om "læring" eller "indlæring"? Larsson (kap.18) redegør for, at indlæring signalerer en forståelse, hvor læreren er den som ved og kan og bestemmer, hvad det er vigtigt for eleven at lære – kundskaben overføres fra den som kan, til den som ikke kan, og det er i en sådan forståelse væsentligt at finde ud af, hvordan eleverne bedst lærer. Når man lægger vægt på læring, forstår man eleven som subjekt og lærerens rolle bliver at skabe gode forudsætninger for læring. Elevernes tidligere erfaringer gør, at de lærer noget meget forskelligt i de samme situationer. I en sådan konstruktivistisk forståelse bliver læring tæt forbundet med mening – hvad giver mening for hvem? Det er væsentligt at være opmærksom på, når man vil sætte læreprocesser i gang.

Alt i alt er *Idrottsdidaktiska utmaningar* en vigtig bog, der synliggør at det idrætsdidaktiske felt må tages seriøst i de idrætsvidenskabelige miljøer – også når det drejer sig om bevillinger. Det er ikke så "hot" politisk at undersøge, hvilke læringsmuligheder vore børn, unge og studerende får, når der undervises i idræt, men det er ikke desto mindre vigtigt for vores viden om, hvordan vi giver mulighed for gode og rige liv, og hvordan vi skaber glæde og lyst til livslang beskæftigelse med bevægelse. Denne bog viser, hvordan idrætsdidaktisk- og pædagogisk forskning spiller en afgørende rolle for at få mere viden om disse spørgsmål.

Referencer

Rønholt, H. & Peitersen, B. (red.) (2008). *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*. København: Museum Tusulanums Forlag.

Rønholt, H. (2001). *Idrottsundervisning – ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Multicare Förlag AB.

© Charlotte Svendler Nielsen 2008

Köp boken från [Adlibris.se](https://www.adlibris.se)

Kjøp boken fra [Capris.no](https://www.capris.no)

Køb bogen fra [Adlibris.dk](https://www.adlibris.dk)

Buy this book from [Amazon.co.uk](https://www.amazon.co.uk)

Buy this book from [Amazon.com](https://www.amazon.com)